

ZA PROFESOREM VLADIMÍREM KUBEŠEM

Dne 14. listopadu 1988 zemřel v Brně jeden z nejvýraznějších představitelů generace českého právního myšlení, která vstupovala do odborného a veřejného života na přelomu dvacátých a třicátých let. — Vladimír Kubeš se narodil 19. července 1908 v Králově Poli. Po maturitě na reálném gymnáziu v roce 1926 studoval na právnické fakultě brněnské univerzity (v první polovině třicátých let zapisoval ještě filozofii na filozofické fakultě). Po doktorátu práv v roce 1930 byl zaměstnán v Brně na krajském soudu, od roku 1931 (do konce války) na finanční prokuratuře. V oblasti právní vědy na sebe Kubeš upozornil už jako student články ve Všeherdu a v Časopisu pro právní a státní vědu. V roce 1931 vydal svou první knihu Příspěvek k nauce o žalobách z bezdůvodného obohacení. Kubešův další spis Smlouvy proti dobrým mravům, oceněný Českou akademií věd a umění jako nejlepší práce z oboru soukromého práva z let 1932—1934, byl podkladem i ke Kubešově habilitaci: v březnu 1934 byl jmenován soukromým docentem občanského práva na brněnské právnické fakultě. Vzhledem ke Kubešově pedagogické a vědecké činnosti (připomeňme alespoň jeho knihu Nemožnost plnění a právní norma z roku 1938) navrhl profesorský sbor fakulty, aby byl Kubeš jmenován profesorem občanského práva. K tomu však došlo až po válce, v červnu 1945. — Ve své vědecké práci Kubeš zpočátku vycházel z tzv. školy ryzí nauky právní, tedy z normativní teorie opírající se o Kantovu filozofii. (Jejími tvůrci byli brněnský profesor František Weyr a Hans Kelsen, pražský rodák působící nejdříve ve Vídni, potom v Kolíně nad Rýnem a od roku 1939 v USA). Postupně však Kantův metafyzický agnosticismus a úzké meze normativní teorie překonával, a to především s pomocí kritické ontologie Nicolaie Hartmanna (jeho přednášky poslouchal na jaře 1932 za svého studijního pobytu na berlínské univerzitě).

V poválečných letech, už jako řádný profesor brněnské právnické fakulty, vydal Kubeš knihy Právní filozofie XX. století a O novou ústavu. Na školní rok 1948—1949 byl zvolen děkanem, avšak už v březnu 1949 musel z fakulty odejít. Do té doby spadá i Kubešovo odsouzení po vy-

konstruovaném obvinění z „úmyslu neoprávněně opustit území republiky“. V letech 1954—1968 pracoval v průmyslu, zpočátku jako dělník, později jako právník. Na univerzitu se vrátil v lednu 1969. Nejdříve přednášel filozofii práva a vybrané kapitoly z dějin novodobé filozofie na filozofické fakultě, po obnovení právnické fakulty se stal vedoucím její katedry teorie státu a práva a právní filozofie (a současně proděkanem pro vědeckou činnost). Z Kubešovy znalosti československého občanského práva (i četných jeho systémů zahraničních) a vývoje světové právní filozofie posluchači však těžili jen krátce, do konce roku 1970.

Učitelství uplatnění potom našel Kubeš na vídeňské právnické fakultě, kam od roku 1974 z Brna dojížděl jako hostující profesor. V zahraničí publikoval i své další práce, časopisecké (především v Österreichische Zeitschrift für öffentliches Recht) i knižní: Grundfragen der Philosophie des Rechts, 1977; Die Brünner rechtstheoretische Schule, 1978 (spolu s O. Weinbergerem); Die Rechtspflicht, 1981; Theorie der Gesetzgebung und ihre Geschichte, 1986; Ontologie des Rechts, 1987. Kubeš v nich — stejně jako v textech dosud nepublikovaných: Život a dílo Františka Weyra a Hanse Kelsena, Systém právní filozofie, Sociologie práva, Kantova filozofie aj. — rozvíjel své úvahy o poslání právní filozofie, o problematice ontologie práva a α jejím vztahu ke struktuře práva, o logice v právní oblasti, o jurisprudenci a etice, o bytí a mětí (povinnosti, „co být má“) v právní oblasti atd. (O některých otázkách měl možnost přednášet i na světových kongresech právníků v USA, Švýcarsku a Austrálii.) — Své životní krédo Kubeš souhrnně formuloval v práci příznačně nazvané „... a chtěl bych to všechno znova“. Proti Hartmannově filozofii a každému pesimistickému světovému názoru klade své přesvědčení, že lidstvo jako celek (navzdory zpětným nárazům) na své nekonečné cestě směřuje k dokonalosti, tj. „k dosažení normoidejí pravdy a správnosti, práva a krásna“. V tomto přesvědčení nacházel nejen základ své filozofie práva, nýbrž i „nejfundamentálnější předpoklad veškeré filozofie, každé vědy a celého lidského života vůbec“.

Jiří Gabriel